
1. Úvod

Literatura

Quo vadis EU – moc stará, jen historie
do konce března nová učebnice – Cihelková E, Jakš J. – Evropská integrace – EU,
oekonomia, 2 roky stará

www.europe.eu

Skripta: Gabriela Hitzgerová – o institucích EU nebo Pitra a Pitrová, Zdeněk Šrejň
Komparativní ekonomika – skripta, obsahují i rozpočet

Vyšla kniha: Eva Cihelková, Jaroslav Jakš a kolektiv Evropská integrace – Evropská
unie 410,- Kč (tento semestr není potřeba k testu) hodně zastaralých údajů. Dobrá
k BZ (historický přehled).

Testy

jen to, co bylo na přednáškách
1 hodina
6 esejovitých otázek
poslední týden + náhradní termín
sedět ob řadu (ale možno vedle sebe)

Zápis zápočtů – test 12. 5. – zápočty 23. 5. od 9:00 – 12:00

2. Historický úvod

pět etap, nebo šest (šestá – od posledního rozšíření)

2.1. Motivace k integraci

Devastace Evropy po Druhé válce.

Rozvrácení výroby a ekonomik.

Hledání cesty jak obnovit růst.

Nechtěli trestat Německo reparacemi a izolací, aby se krize neopakovali.

Mezi válkami uznávali různé země liberální a státně intervencionistické, nesoulad
také podporoval krize, chtěli hledat soulad.

Sympatie ke spolupráci, podporované i Spojenými státy.

2.2. První etapa (1945-1951)

Do roku 1948 se uvažovalo i o integraci zemí střední a východní Evropy.

1951 – Podepsána první integrační dohoda – ESUO – **Evropské společenství uhlí
a oceli** – 6 zemí (Benelux, Německo, Francie, Itálie) Zavázali se liberalizovat trh
s uhlím a ocelí. Snaha řešit nezaměstnanost, nadvýrobu a podvýrobu.

Na dobu určitou podepsána dohoda o kvótách (na 50 let, konec rok 2001) obsahově
přešla do Maastrichtské smlouvy.

Důvod pro tento sektor (uhlí a ocel)

Strategické z hlediska zbrojařství

Francie chtěla mít kontrolu na Německo v této oblasti

Velký význam i pro nevojenské navazující výroby

Itálie se snažila neztratit krok, Benelux velcí producenti.

2.3. Druhá etapa (1952-1973) – ekonomický a hosp. rozvoj

Nejúspěšnější období evropské integrace

1973 – Ropná krize, energetické problémy. Cenové vzestupy. Další rozvoj byl méně úspěšný.

Od poloviny 50. let byla dovršena obnova ekonomik, do konce 50. let obnoveny měnové systémy. Hospodářský růst běžné 6-8%.

Rostla veřejná zadluženost (štědrá hospodářská politika), ale nebyla tak náročná, protože ekonomiky rostli a nezaměstnanost byla relativně nízká. Motivace ke snižování protekcionismu.

1957 – Další dvě dohody: **EUROATOM** (sektorová smlouva – spolupráce ve vývoji a výrobě, kvóty, ceny, mírové využití, společná výzkumná pracoviště) stejných 6 zemí. Na dobu neurčitou, ale obsah přešel do modernějších smluv.

1957 – **Smlouva o EHS** (Evropské hospodářské společenství) – stejných 6 zemí. Závazek zcela odbourat překážky obchodu průmyslového zboží. Liberalizovat zemědělský obchod. Do 15 let vytvořit celní unii. Na vybudování společného trhu by měla navázat úzká měnová spolupráce.

1958 – jejich ratifikace

Spolupráce s rozvojovými zeměmi (s někdejšími koloniemi)

2.4. Třetí etapa (1974-1985) – krize a stagnace integrace

Snížené příjmy a prohlubování deficitů veřejných financí. Tíživá situace zvrátila integrační proces → ochrana pracovního trhu, protekcionismus

Byla celní unie, ale nebyl společný trh.

1973 – Přistoupila Velká Británie, Irsko a Dánsko

1985 – Jednotný evropská akt

Už v první polovině 80. let oživení integrační aktivity.

Začátek 70. let a hlavně konec 70. let – Bretenburský systém se rozpadl (úzký koridor měnového kurzu evropských měn vůči USD. USA mohli financovat své deficity skrze velké zásoby zlata). Evropa se snažila o měnovou spolupráci mezi sebou a ne s USA. Rozšiřoval se koridor vůči USD a zužoval v rámci členských zemí.

1970 – před krizí – Werner – **Projekt měnové unie** – koresponduje se dnešní realitou (ale nepoužíval ještě označení Euro). Po rozvinutí krize byl plán odložen.

1979 – Dohoda o **Evropském měnovém systému** – EMS („Římská 1“) (9 členských států) – závazek udržování kurzové stability, minimální odchylky. Při velké vnější nerovnováze je ale fixovaný kurz nebezpečný. Přesto to riskovali kvůli dlouhodobé výhodě stability (obchodníci se nemusejí pojišťovat před měnovými riziky, výhodné i pro zahraniční investory). **ECU** (european currency unit)– košová bezhotovostní jednotka. Země udržovali kurz vůči ECU. Ze začátku koridor pro denní kurzy +/- 2,5% Vytvořen **Evropský měnový fond** (protože intervence jsou drahé, CB tam museli deponovat částky – pro půjčky pro výpomoc při intervencích). Jižní země měli problémy, chtěli větší koridory (až +/- 15%). Velké Británii to také nevyhovovalo → 1992 definitivně vystoupila (společně s Itálií – ta se pak vrátila kvůli Euru)

Některé principy byly využity při budování Eurozóny. ECU se používala i pro denominaci cenných papírů některých CB a vlád a v bezhotovostním obchodování na finančních trzích.

2.5. Čtvrtá etapa (1986-1992) - oživení integračního rozvoje

období absolutní liberalizace, završeno 1992

1992 – Maastrichtská smlouva (balík smluv) – Smlouva o Evropské unii

Rozšíření o druhý a třetí pilíř EU

1 – ekonomika

2 – zahraniční a bezpečnostní politika

3 – justice a policejní spolupráce

Smlouva o ES (první pilíř) – nahrazuje smlouvu o EHS z padesátých let.

Rozvoj, nízká inflace a nezaměstnanost, ekologie, ekonomická konvergence. Závazek stát se členy Evropské hospodářské a měnové unie.

2.6. Pátá etapa (od 1993) – vznik a existence EU

1993 – Kodaňská kritéria – pro uchazečské státy

1995 – Vstoupilo Rakousko, Švédsko a Finsko

2000 – Smlouva z Nice

2003 – přístupové smlouvy

2004 – 10 nových členských zemí

2. přednáška

3. Státy mimo integraci

Smlouva o EHS zavazovala k přesunutí některých kompetencí na nadnárodní úroveň, proto některé země nevstoupily (v 50. letech)

3.1. Švédsko

Kvůli jejich neutralitě, neměli ani chuť sdílet ekonomické cíle dohody, byli opatrní, chtěli si uchovat svébytnost v sociálních a zdravotních politikách.

Udržovali si odstup, po formální stránce argumentovali neutralitou.

3.2. Norsko

Podobně jako Švédsko + silná obchodní vazba na VB (VB nechtěla přistoupit k dohodě)

3.3. Finsko

Politické i ekonomické důvody. Velmi postižené Druhou válkou. Platilo reparační povinnost vůči Sovětskému svazu.

3.4. Dánsko

Malá, hodně otevřená ekonomika, ale Dánsko kopíruje postoje VB, proto se nepřidali.

3.5. Rakousko

Bylo vázáno svým statutem neutrální země. Rakouský parlament byl proti EHS kvůli neutralitě. By jeho vstup nebyl vítán Sovětským svazem. Navíc do EHS ani moc nechtěli – v 50. letech ještě nebyli tak vyspělí jako dnes (přišli by o protekcionismus)

3.6. Švýcarsko

Neutrální. Navíc měli velmi liberální politiku (nízká cla, bilaterální obchodní dohody), neměli motivaci ke vstupu, prodělali by na tom.

3.7. Španělsko

Nevstoupili kvůli svému režimu.

3.8. Portugalsko

Velmi chudá země, chtěli si zachovat protekcionismus, proto jim nevadilo, že se nepřipojili.

3.9. Velká Británie

VB měla absolutní nedůvěru ke společné legislativě, politice a financování. Považovali se za velice samostatnou a suverénní zemi. Neměli tolik obchodních vztahů s kontinentem, aby se jim to vyplatilo (významnější byl obchod s USA a Kanadou). Vstupem do EHS by VB naznačila odklon od Spojených států.

Důvodem také byla nesympatie presidenta Charlese De Gaule (nerozuměl si s Churchilem), De Gaule si nepřál členství VB v EHS.

4. ESVO a EHP

Tyto země se neúčastnily EHS ale připravily si svoji dohodu, která je zavazovala jen k tomu, co si přáli

1960 – ESVO – Evropská sdružení volného obchodu – Zavazovala k liberalizaci obchodu s průmyslovým zbožím do 2 let a podle možností

VB, Dánsko, Švédsko, Norsko, Švýcarsko, Rakousko, Portugalsko

Finsko se stalo zemí přidruženou (bylo prakticky členem, i když ne formálně)

Jedna dominantní země (VB) + další velmi rozdílné země. Už v době vzniku ESVO měli tyto země silnější obchodní vazby s EHS než sami se sebou.

Velká Británie začala měnit svůj postoj – aby se mohli účastnit procesu integrace.

1961 – Podala VB přihlášku do EHS, následovalo ji Dánsko a Norsko.

Nepříjemná jednání, zase se objevil konflikt mezi VB a Francií.

1963 – Charles De Gaulle prohlásil, že Francie nikdy nepodpoří vstup VB do EHS. (Prohlásil, že se VB stane členem až po jeho smrti, to se splnilo)

Když nevstoupila VB, nevstoupili ani Dánsko a Norsko → posílili se obchodní aktivity mezi zeměmi ESVO a přidali se i obchodní vztahy s třetími zeměmi.

Ve druhé polovině 60. let se VB znovu pokoušela jednat o vstupu do EHS.

1967 – znovu podali přihlášku: VB, Dánsko, Norsko, Irsko.

Opět vleklá jednání a konflikt VB x Francie.

Po roce 1970 už neměl De Gaulle vliv, potom VB vstoupila do EHS. Spolu s ní i Irsko, Dánsko.

1972 – Norský parlament souhlasil s přistoupením, ale Norové odmítli v referendu vstup do EHS.

Od roku **1973** mělo EHS 9 členů → oslabení ekonomického významu ESVO (odchod VB a Dánska), ale v roce 1970 přistoupil do ESVO Island.

Následovalo podepsání bilaterálních dohod mezi EHS a ESVO o liberalizaci obchodu s průmyslovými výrobky. Nebyla ale celní unie.

Po roce 1973 nastal všeobecný útlum kvůli krizi.

1981 – Vstup Řecka do EHS. (Celkem 10 členských zemí)

V první polovině 80. let už většina zemí opět prosperovala → nová vůle k další integraci.

1986 – Vstup Španělska a Portugalska

1986 – Vystoupení Portugalska z ESVO a vstoupení Finska

1984 – Summit v Lucemburku – myšlenka větší spolupráce mezi EHS a ESVO → **Evropský hospodářský prostor** – volný pohyb výrobních faktorů, zboží, služeb, kapitálu. Pro Rakousko a Švýcarsko to znamenalo otevírat cesty přes Alpy. Pro severské země to znamenalo dávat k dispozici svoje loviště ryb. Objevovali se další problémy.

1992 – Začaly být podepisovány dohody o Evropském hospodářském prostoru – další komplikace – jednotliví členové si vyjednávali různé výjimky → neekvivalence mezi vstupujícími. Navíc Švýcaři v referendu odmítli přistoupení.

1994 – 15 členských zemí EU (přidalo se Lichtenštejnsko, Island a Norsko) Podpis dohody 1994, formálně existuje patnáctka až od 1. 1. 1995.

Lichtenštejnsko nebylo členem ESVO, ale jen přidruženou zemí. Lichtenštejnsko má po dlouhou dobu celní unii se Švýcarskem, proto figurovalo vůči zemím ESVO jako jejich člen. Proto v roce 1991 museli vstoupit do ESVO, aby mohli začít jednání o členství v EHP.

Švýcarsko je členem ESVO, ale není v Evropském hospodářském prostoru. Švýcarsko dokonce podalo přihlášku do EU, ale nevstoupilo kvůli referendu. Každý člen EU musí být i členem Evropského hospodářského prostoru.

Dnešní členové ESVO: Švýcarsko, Lichtenštejnsko, Norsko, Island.

Norsko má významný obchod s USA, Švýcarsko se více angažuje v Evropě. Většina obchodu ESVO (přes 70%) směřuje do EU. Podíl obchodu EU s ESVO je kolem 4%

4.1. Perspektivy zemí ESVO

4.1.1. Rakousko

Podalo přihlášku hned, jak to bylo politicky možné, v 80. letech si ujasnilo vztahy se SSSR (aby neměl Sovětský svaz námitky proti členství). Rakousko bylo bohaté, mělo obezřetnou měnovou politiku, kopírovalo postoje německé Bundes Banky. Země s otevřenou ekonomikou (50% podíl obchodu na HDP).

Vstup do EU byl rizikem kvůli tomu, že museli omezit cla s třetími zeměmi. Také se obávali kvůli turistickému ruchu a cestám přes Alpy. Byli zvyklí na štědrnou sociální politiku. Obávali se harmonizace (kvůli svým deficitním rozpočtům). Rakousko má také obavy k přílivu pracovních sil z třetích zemí.

Přesto referendum dopadlo překvapivě pro vstup do EU.

Následky členství pro Rakousko: spíše pozitivní, inflace se krátkodobě nepatrně zvýšila, nezaměstnanost se téměř nezvýšila (jen trochu), ekonomický růst byl nadprůměrný, Rakousko mělo vždy deficit obchodní bilance (na běžném účtu), Rakousko začalo velmi obchodovat s ČR a Balkánem. (od 1991 vykazuje dokonce někdy i přebytky bilance zboží).

Tím jak je Rakousko nadprůměrně bohatá země v EU (HDP na obyvatele) è více dávají do EU než dostávají. Toto je negativně vnímáno občany Rakouska. Rakousko najelo na velmi disciplinovanou fiskální politiku (nízká zadluženost) – po vzoru Německa, ale Německo to už dávno neplní. Proto nejsou občané až tak spokojeni (více spokojeni než Švédové a méně než Finové)

4.2. Švédsko

Konzervativci byli proti vstupu, přesto podali v 90. letech přihlášku. Důvodem bylo, že investoři nechtějí investovat kvůli odlišnostem. Argumentem proti byla ekologie a přírodní zdroje. Referendum dopadlo kladně, ale jen asi 53% podpora (nejméně z těchto 3 zemí). Důvodem byla i vysoká nezaměstnanost 8%.

Následky pro Švédsko: nadprůměrný hospodářský růst, velké přebytky běžného účtu platební bilance, přebytky veřejných financí, nízká nezaměstnanost (5%), velký růst zahraničních investic, krátkodobé zvýšení inflace.

Ale veřejné mínění není kladné. Ještě více platí než Rakousko a dostávají minimum od EU. Musejí podřizovat svoje politiky. **Není podloženo, že ekonomický růst byl důsledkem členství v EU.** Mají velké výdaje na investice z výnosů podniků. Daně z výnosů podniků jsou nízké, proto firmy více investují do výzkumu. Také se jim nechce do Euro-zóny, drží si odstup.

4.3. Finsko

Vstup byl podmíněn politickými změnami a velkým tříletým ekonomickým kolapsem Finska na začátku 90. let – obrovská nezaměstnanost 17%. Viděli řešení v členství v EU.

Obávali se vstupu kvůli svým vysokým podporám zemědělcům (nadprůměrné vůči Evropě), jsou potravinově nesoběstační. Také se obávali kvůli přírodním zdrojům a nízké konkurenceschopnosti.

Nepodařilo se jim vyjednat 15 let výjimku pro podpory zemědělcům (je 5 let). Získali ale velké částky z před-vstupních fondů. Vymysleli i dotace na „řídké osídlení.“

Referendum dopadlo pro vstup, 58% pro vstup do EU.

Následky pro Finsko: Finové neustoupili od svého sociálně štedrého systému (velká podpora školství), financování velké části výzkumu z veřejných prostředků (nejvíce na světě) – mají malá regionální výzkumná centra, velmi efektivní. Finské firmy nemohou tolik investovat do vědy a výzkumu jako švédské (kvůli vyšším daním), mají ale výhody ze státní vědy a výzkumu. Velmi modernizovali i klasická odvětví: dřevo, papír. Růst je silně nadprůměrný vůči EU, velmi dobré bilance, velký export do Ruska a do Asie (při krizi v Evropě nepřijdou o odbyt). Nezaměstnanost se pomalu snižovala, skončila na průměru EU (což je ve Skandinávii nadprůměrné). Negativní důsledky: sociální diferenciace.

Mají velké HDP na obyvatele, přesto ale nejsou čistými plátcí (spíše neutrální, také dostávají)

3. přednáška

4.4. Švýcarsko

člen ESVO

trvalý přebytek běžného účtu díky službám

2000 schváleno referendem 7 dohod s EU

pohyb VF

liberalizace služeb

tranzit přes Alpy

otevření pracovních míst, tím se dostávají na úroveň člena EHS (5 let přechodné období)

4.5. Norsko

Není členem kvůli referendu (2x odmítli, posledně jen 53%)

Mimořádně bohatí, vyspělý sociální systém, díky těžbě zemního plynu a ropy a výnosného rybolovu. Přírodní bohatství jim může vydržet tak 30 let. Průmysl je poměrně jednoduchý, strukturálně zastaralá ekonomika. Nejsou příliš atraktivní pro investory. Mají ale nejnižší korupci.

4.6. Island

Členství v EU pro ně nemá smysl, jen smlouvy (dohoda o Evropském hospodářském prostoru) a další smlouvy.

Průmysl: zpracování hliníku.

Lov ryb, neradi by uvolňovali svá loviště.

Pracují na asociační smlouvě, ale členství nepotřebují

5. Instituce EU a rozhodovací procesy

5.1. Základní právní normy

5.1.1. Primární právní normy

mezinárodní smlouvy – jsou výstupem mezivládních konferencí (pracovní jednání ministrů, bývají podepisovány na summitech)

Jednotný Evropský akt

Amsterdamská smlouva

Maastrichtská smlouva

smlouva z Nice

5.1.2. Sekundární právní normy

nařízení - regulations

směrnice - directives

rozhodnutí - decisions

doporučení – recommendations

stanoviska

Nařízení i směrnice jsou závazné, nařízení jsou obecné, pro všechny závazné.

Směrnice – musí se ale promítat do národních legislativ.

Rozhodnutí – závazná, ale individuální rozhodnutí – jsou adresována jednomu subjektu. Vyústění řešení nějakého konkrétního problému.

Doporučení a stanoviska nejsou závazná

5.2. Evropská rada

Šéfové vlád členských zemí a předseda komise. Někdy je členem i prezident země (Francie).

Funguje od roku 1974. Schází se dvakrát až čtyřikrát ročně na summitech. Hodnotí tam vývoj v EU, naznačují další směřování EU, podávají Zprávu o stavu unie.

Na čem se usnesou, je velice důležité pro jednání dalších institucí.

Princip půlročního předsednictví – rotace, každý půlrok předsedá jiná země.

2000 – Smlouva z Nice – změny v institucích, některé země nebyly spokojeny

Rotace se nelíbí velkým zemím – protože je v EU mnoho malých států a na velké by se dostalo málokdy. Je návrh, aby od 2007 bylo předsednictví 1,5 roku a předsedala by trojice zemí (malé země by byly pod dohledem)

Byla by ustanovena 2,5letá funkce Prezidenta EU

5.3. Ústava EU

podepsána v říjnu

10 zemí má pro ratifikaci předepsané referendum (už schváleno ve Španělsku)

u dvou zemí se neví jestli bude referendum

u ostatních zemí stačí schválení parlamentem (už schválili Litva, Slovensko...)

Irsko, Velká Británie, Česká republika – není jisté jestli referendum dopadne pro

5.4. Rada EU „Rada ministrů“

Nejdůležitější, nejmocnější orgán EU, největší pravomoci.

Nejvyšší legislativní orgán.

Skládá se z ministrů vlád jednotlivých členských zemí EU – každá země je zastoupena jedním ministrem. Také půlroční princip předsednictví.

25 členů, ale schází se podle konkrétních resortů, podle toho, co projednávají, někdy je potřeba, aby se účastnili ministři více resortů.

Přibližně 110 schůzek do roka.

Hlasuje se kvalifikovanou většinou, každá země má určitý počet hlasů, bez ohledu na to, kolik jejích ministrů se účastní jednání. Ministři zde prosazují zájmy své země (na např. u komisařů nejde)

Německo, Francie, Velká Británie, Itálie mají nejvíce hlasů. Ale i malé země měly poměrně velký počet hlasů (byly zvýhodněny oproti poměrům obyvatelstva).

Po Nice, přestaly být zvýhodněné malé státy. Čtyři velké státy si udržely hodně hlasů (29), polepšilo si Španělsko (28), Belgie (12) a Nizozemí (13) mají taky poměrně hodně. ČR má 12 hlasů, Polsko má 27 hlasů, Rumunsko 14.

Původně se myslelo, že Španělsko a Polsko budou proti sobě kvůli zemědělství, ale jsou spolu a mají tak velkou hlasovací sílu.

Pojistka velkých států – kromě kvalifikované většiny musí být ještě více než polovina 25 zemí a více než 65% obyvatelstva EU.

5.5. Evropská komise

Jako vláda EU. Komisaři „ministři“ by měli reprezentovat zájem resortu a ne svého státu. Každá země má svého komisaře. Velké země měly dva komisaře (Německo, Francie, Itálie, VB, Španělsko)

Pětileté funkční období.

Komisaře navrhuje členské země po konzultaci s Radou – s komisí jako celkem musí souhlasit EP (zatím všechny komise schválil).

Funkce Komise

Nemá finální kompetence jako Rada, ale je hlavním navrhovatelem sekundární legislativy.

Navazuje zahraničně obchodní smlouvy.

Navrhuje rozpočet EU

Sídli v Bruselu. 21 000 stálých pracovníků, dokud bylo jen 15 členských zemí. Po rozšíření ještě více.

25 členů, každý stát má jednoho komisaře (včetně velkých zemí). Podle dohody z Nice je možno zvyšovat počet až na 27 (Bulharsko, Rumunsko). Podle Ústavy bude počet komisařů 2/3 počtu členů EU (rotační princip).

Každý komisař má skupinu, která pracuje v kabinetu, kabinet má šéfa a několik dalších členů. Komisař může mít ve skupině jen omezený počet lidí své národnosti.

Direktoráty – generální ředitelství – 25 (23) podle oborů + tlumočnické.

Dále se dělí na odbory a oddělení.

5.6. Výbory

ovlivňují jednání v komisi a radě

funkční období je 4 roky, předseda je volen na 2 roky

5.6.1. Hospodářský a sociální výbor

222 členů, podílí se na přípravě, odborných konzultacích pro Radu, Komisi. Lobbisti se prosazují skrz tyto výbory.

ČR tady má 12 míst.

Výbor existuje od Římských smluv, pracuje od roku 1957.

5.6.2. Výbor regionů

stejný počet členů, zřízen Maastrichtskou smlouvou

Doprava, infrastruktura, životní prostředí na regionální úrovni. Také je zde prostor pro lobby.

5.6.3. Výbor hospodářský a finanční – Ecofin

Menší a mladší výbor 1999, se vznikem Eurozóny.

Dva členové komise, dva odborníci (měnaři) z jednotlivých členských států a odborníci z Evropské centrální banky.

5.7. Evropský parlament

Funguje od počátku, od římských smluv. Od počátku 60. let se používá označení EP, od 70. let se volí přímou volbou.

Ve Strassbourgu se konají plenární zasedání. Ostatní jednání výborů jsou v Bruselu a některá ve Lucemburku.

Velké zázemí – hodně úředníků (více než rada, ale méně než komise)

Funkční období 5 let

732 poslanců

ČR má 24 poslanců

Reprezentují rozložení politických sil v jednotlivých zemích. Poslanci jsou rozděleni do frakcí (Lidovci, Socialisté, ...)

Po mnoho let měl minimální pravomoci, jen pro konzultace.

Po Jednotném Evropském aktu a po Maastrichtské smlouvě vrostl jeho význam.

Může zasahovat do kompetencí Rady EU – čtyři formy účasti:

souhlas – s rozpočtem EU, má poslední slovo při personálním schvalování Evropské komise...

konzultace

spolupráce

spolurozhodování – pokud parlament nesouhlasí ani ve třetím slyšení, pak má konečné slovo a návrh je zamítnut, rada už nemůže prosadit své rozhodnutí (to je rozdíl oproti spolupráci)

5.8. Soudní dvůr

Existuje od 50. let, sídlí v Lucemburku.

Civilní i ústavní soud, rozhoduje i v trestních věcech. Dohlíží i na dodržování primární legislativy.

Každá členská země má svého soudce. Skupina generálních advokátů.

Funkční období je 6 let, mění se po částech každé 3 roky.

Soudci jsou navrhováni členskými státy a nepodléhají schválení Radou.

Od roku 1989 neřeší problémy s hospodářskou soutěží, proto byl zřízen Soud první instance.

Má méně než 1000 úředníků.

5.9. Účetní dvůr

Existuje od 50. let, sídlí v Lucemburku.

Členové musí být schváleni Radou.

Sleduje hospodaření Evropské unie a jejích institucí. Auditorský orgán. Sleduje příjmy a výdaje, ale nenavrhuje rozpočet.

Má 25 hlavních členů. Funkční období je 6 let, ale obměna také není nárazová, někteří (určení losem) mají kratší období.

5.10. Výbor stálých zástupců

Vyslanci jednotlivých zemí,

Schází se jednou týdně, posuzují materiály, legislativní akty, které přicházejí na stůl Rady. Nemají moc formálních kompetencí, ale jejich souhlas/nesouhlas Rada respektuje.

5.11. Konvent

navrhl změny v institucích po Nice, Evropská ústava

shromáždění poslanců a zástupců jednotlivých zemí, může být nepravidelně svolán

Svolán v roce 2001 – po obtížné ratifikaci smlouvy z Nice
Konvent pracoval rok a půl – více než sto osob, zejména členové národních parlamentů + poslanci EP + členové komise + členové vlád jednotlivých zemí.

Nejvíce zastoupení poslanců ⇒ byl více slyšet hlas občanů

Poprvé zde byli i nečlenské – které podepsali sociální dohody.
Neměl ale žádné pravomoci.

Dal si za cíl vypracovat návrh ústavy a navrhnout změny institucí. V roce 2003 předložil svoje závěry.

5.12. Evropská investiční banka

Tradiční instituce z roku 1958

Financuje rozvojové a strukturální záležitosti. Poskytuje levné úvěry (získává úvěry od Světové banky). Od roku 2000 je to Skupina Evropské investiční banky – změnila se organizační struktura – dělí se na Evropská investiční banka + Evropský investiční fond. Fond obhospodařuje operace s rizikovým kapitálem.

5.13. Evropská centrální banka

viz Měnová unie

5.14. Lobby

Považuje se za regulérní a samozřejmou věc. Prospěšnou pro lobující i instituce. Agenda je tak velká, že úředníci nemohou být dost rychle a kvalitně informováni, proto Komise a Rada úzce spolupracují se zavedenými lobbyisty (velké lobbystické organizace). Tyto organizace mají svá zázemí a kanceláře v Bruselu. Komise a Rada respektují jejich názor, protože po schválení určité normy bude norma akceptována. Lobbyisté také pomáhají protože mají větší znalosti z oboru a z regionu.
ČR má lobbystickou kancelář zřízenou Ministerstvem průmyslu.

6. Společné politiky EU

Aktivity vyvíjené institucemi EU.

Další dělení politik: společné a koordinované, nebo horizontální a vertikální.

Společné politiky – o předmětu se rozhoduje na nadstátní úrovni, rozhodují o tom instituce EU. Nadnárodní rozhodnutí jsou závazná. Rozhoduje Rada. Státy při tomto rozhodování ztrácejí svoji suverenitu

Patří sem politiky: obchodní, zemědělská, dopravní (částečně sem patří i měnová politika)

Na obchodní politiky jde málo peněz, nejvíce na zemědělskou a regionální politiku.
Na dopravní jde málo peněz.

Podle Ústavy EU

Obchodní o zemědělská – společné

Dopravní, regionální – sdílené

Sociální, kulturní, průmyslová... - podpora ze strany EU v jednotlivých zemích, doporučení

6.1. Obchodní politika

Deklarována jako společná už od Římských smluv.

Dva komisaři (pro vnitřní a vnější obchodní politiku)

Koordinuje se politika jednotlivých členských zemí navenek (liberalizace, protekcionismus).

Shodný postup při liberalizačních a protekcionistických krocích vůči třetím zemím (cla, kvóty, ochranná opatření, zdravotní a bezpečnostní normy, antidumping)
Manévrovací prostor je dost omezen kvůli WTO (Uruguayské kolo).

Dohody o obchodní a hospodářské společnosti s jednotlivými zeměmi. Podpora exportu, liberálního obchodu. Dohody mezi EU a ESVO, dohody o Evropském hospodářském prostoru, asociační dohody.

Dohoda s ACP – AKT – Africko karibsko tichomořská oblast (dnes 78 zemí včetně Kuby) – dohody z Kamerunu, od 1975 řetězec smluv Evropských společenství – čtvrtá dohoda: Lomeská dohody (v Togu), desetiletá dohoda z 90. let – zvýhodňování importů do Evropy. Rušení cel i na zemědělské výrobky. Systémy Stabex (zemědělství) a Sysmin (nerosty) – dohody zaručovaly, že významné exportní položky rozvojových zemí, jejichž cena celosvětově klesla, tak EU z rozpočtu dorovnávala ztrátu země. Velmi nákladná pro EU. Po vypršení 4. Lomeské dohody byla v Beninu podepsána nová dohoda na 20 let s přechodným obdobím do roku 2007. Vyšší podpory z rozpočtu EU a Evropského rozvojového fondu. Situace mezi rozvinutými a rozvojovými zeměmi je stále konfliktní.

General preferences – pro rozvojové země, které nejsou v ACP, konkrétní dohody pro jednotlivé výrobky o snížení dovozních cel na unijní trhy.

Most favourite nations – jednání na bázi principů WTO, nediskriminace i zemí, které nejsou členy WTO.

Podíl EU na světových exportech průmyslových výrobků je hodně - 20%. Vnitro unijní obchod je velmi silný (80%) to není moc stimulující. Sílí import z Asie, Indonésie, Filipín, Thajsko, Malajsie, EU nestačí reagovat exportem → deficit EU s těmito zeměmi. EU má deficit i s Ruskem. Z bilančního hlediska je na tom ale EU dobře. Dobrý podíl EU na přímých zahraničních investicích.

5. přednáška

6.2. Zemědělská politika

Velmi významná – primární sektor, spotřebovává hodně prostředků z rozpočtu EU. Prosazována Francií. Cíl: umožnit potravinovou soběstačnost EU jako celku, pokud možno i nezávislé jednotlivé státy. Díky zvyšování produktivity a stabilitě zemědělských trhů. Šlo o zvýšení životní úroveň obyvatelstva na venkově, zvýšení jejich kvalifikace (dříve byly velké rozdíly).

Politika byla úspěšná, ale vyčerpávala 80% rozpočtu EU na zemědělství. Dříve nebylo potřeba tolik prostředků na jiné účely. V 70. letech krize ⇒ nově vznikající fondy, potřeba řešit strukturální nezaměstnanost ⇒ tlaky na snížení výdajů na zemědělství (ale pořád byly výdaje 80%). Koncem 80. let dochlo k úsporným krokům (jen malé) – dotace byly omezeny kvótami – nad určité množství už farmáři nedostávali další dotace. Výdaje se snížily na 70%.

6.2.1. Výhody pro farmáře

Rozdělení komodit do tržních organizací (celkem asi 21)

Rostlinné a živočišné výrobky – obilniny, 70% produkce – výhoda zaručeného odbytu - zaručené ceny – byly stanoveny minimální výkupní ceny. Zemědělec měl zaručený příjem.

Zboží dovážené z třetích zemí za nižší ceny (vejce...) – ochrana před levným dovozem

Malá produkce v EU (tabák, olivy), nebo plodiny pěstované v nepříznivých podmínkách

Tři typy cen zemědělského trhu EU

orientační – metodologická, minimální orientační cena

intervenční – pokud tržní cena neodpovídá orientační, stát konkrétní země vykupuje prostřednictvím určených fondů daný produkt. Produkt buď skladuje dokud tržní cena nevzroste nebo produkt exportuje (pokud nejde skladovat) – vždy ztrátová akce.

mezní – nízká importní cena, která by ohrožovala místní farmáře ⇒ ke clu se ještě přidává přírůstek tak, aby dovážené zboží bylo přinejmenším stejně drahé jako domácí.

Tyto ceny byly omezeny Uruguayským kolem WTO. Je stále obtížnější prosazovat tyto tržní regulace.

Přímé podpory farmářům

každý rok se o nich rozhodovalo, podpory pro různě velké farmy s různými výrobami.

⇒ soběstačnost a nadvýroba zemědělské produkce

6.2.2. 1992 – 1999 – Mac Sharryho reforma

První razantní úsilí omezit výdaje na zemědělskou politiku.

Před reformou byly výdaje 60% rozpočtu.

Razantní snížení intervenčních cen, nejvíce byly sníženy u masa, málo u obilnin a mléka. Průměrné snížení intervenčních cen 29%.

Mírné snižování přímých podpor.

Podle analýz bylo zjištěno, že by to mohlo položit třetinu farmářů. → **Mechanismus kompenzací** – pokud farmáři splňovali dodatečné podmínky, mohli dostávat kompenzace v podobě přímých prostor. Podmínky – např. omezit počet zvířat, nechat ležet část půdy ladem. Kompenzace byly nižší než snižování podpor, aby se něco ušetřilo.

Do roku 1999 se snížily výdaje na zemědělskou politiku pod 50% rozpočtu EU. Což je stále mnoho – je potřeba více prostředků na strukturální operace, navíc se rozšiřuje EU, proto omezování podpor pro farmáře pokračuje.

6.2.3. EAGGF

Záruční a usměrňovací fond pro zemědělství je 5% jde na rozvoj venkova, zbytek je „záruční-garanční“ část – podpory

6.2.4. 1999 – Summit v Berlíně

→ nová dlouhodobá koncepce – postupně by se měla zrušit cenová regulace, měly by se používat přímé podpory (ale čím dál míň), byla vytyčena nová kategorie: rozvoj venkova.

Stabilizace trhu – slábnoucí podpora pomocí cen

Podpora kulturní a ekologické krajiny – přímé výdaje do jednotlivých zemědělských regionů, ochrana životního prostředí, přímé podpory farmářům pracujícím ekologicky, bez chemie...

Rozvoj venkova – přímé podpory, aby se farmáři mohli věnovat i nezemědělským aktivitám – služby. Aby se snížila zemědělská produkce.

Přechodné podpory – souvisí se stabilizací trhu

Reforma stále pokračuje, snižují se intervenční ceny (o 15-20% u mléka do roku 2006, snižují se i u obilnin). Mírně se snižují přímé podpory. Od 2005 podpory a ceny nezohledňují objem produkce, ale to, kolik farmář čerpal v uplynulých letech. Přihlíží se i k velikostem farem, moc se nepodporují středně velké a velké farmy, podporují se jen malé. Průměrná podpora pro farmáře v EU je 5000 Eur ročně. Velká zvýhodnění jsou pro ekologickou výrobu.

Výdaje se ale snižují pomalu (2001/2002 dokonce vzrostly). Výdaje na zemědělství klesly na 43% rozpočtu EU. Druhá nejnákladnější politika je strukturální.

Polské a maďarské vývozy byly hrozbou – znamenalo by to potřebu velkých garancí v importujících zemích. Řešením byly strukturální změny v Polsku a sblížení cen.

6.2.5. Rybolovná politika

součást zemědělské politiky

začala se řešit až v 80. letech – protože nebyly moře tak vyčerpané a nebylo v EU tolik rybolovných velmocí.

členské země si vzájemně uvolňovali vstup do svých vod (1976 rozšíření rybolovného pásma z 12 na 200 námořních mil)

1983 – Založena CFP – Společná rybolovná politika

V rybolovu je zaměstnáno poměrně málo lidí, přesto je to sociálně citlivá oblast, protože těžko nacházejí uplatnění v jiném oboru.

Cílem je zachování zdrojů ryb – je omezeno množství, způsoby lovu, nesmí se lovit mladé ryby, tlaky na snižování množství lodí.

Jedná se i o pronájem vod jiných zemí (např. u Afriky).

Podporuje se restrukturalizace zpracovatelských odvětví – aby bylo další zpracování kvalitní a trh byl liberalizovaný.

Rybolovná politika se hradila ze zemědělského fondu (do počátku 90. let) od roku 1994 ze samostatného fondu FIF (Financial Instrument for Fisheries)

Nejvíce loví Francie v tunách, pak Itálie a Španělsko.
Největší příjmy má Francie, pak VB

6.3. Dopravní politika

Není to jednoznačně společná politika. Spíš sdílená – je tak označována i v připravované ústavní smlouvě. Od 50. let deklarována jako společná – aby se podporoval společný trh.

Vysoká zaměstnanost a vysoký podíl státu v dopravě, byly z počátku překážkou spolupráce.

Až od 80. let je spolupráce intenzivnější. Impulzem byla v roce 1982 stížnost parlamentu na nečinnost Rady. Soudní dvůr učinil výtku Radě a Komisi.
Koncem 80. let vznikla systematická představa, co je potřeba změnit.

1992 – TEN – Trans European Network.

Pracovalo se na bezpečnostních a ekologických normách. Byla prosazována liberalizace služeb – aby dopravci mohli nabízet své služby ve všech zemích - kabotáž.

europe.eu / transport – poslední akční program a bílá kniha.

6. přednáška

7. Ostatní politiky

Zásada subsidiarity – na nadnárodní úrovni se rozhoduje jen pokud je to efektivnější než na úrovni státu

Politiky: regionální, vnitřního trhu, hospodářské soutěže

7.1. Ochrana hospodářské soutěže

Už od začátku, ale hlavní rozvoj až s počátky vnitřního trhu v 80. letech. Od konce 90. let je spíše společná (i podle ústavy). Zabezpečuje ji 4. generální ředitelství Komise.

Cílem jsou spravedlivé a rovné podmínky. Nejtvrdší podmínky jsou v hospodářské soutěži v USA. V EU je velká přísnost vůči vlastním firmám v unii, provinilci z jiných zemí jsou trestáni později.

Zaměřuje se hlavně na

Kartelové smlouvy a jednání ve shodě – včetně dohod o rozdělení zdrojů, subdodavatelů, rozdělení odbytišť.

Dominantní postavení firmy, fúze – existence monopolu sama o sobě není prohřešek, postihováno je zneužití dominantního postavení. Fúze musí být ohlašovány a prověřovány (podle různých kritérií, podle velikosti). Rozhoduje se podle velikosti obrátu – podle součtu obrátů fúzujících firem za uplynulý rok. Přibližně: 2,5 mld. Eur, nebo méně, pokud v jednom státě realizují obrát 100 a více milionů Eur. Pokud se 2/3 obrátu dějí v jednom státě, řeší to konkrétní stát. Protože jich je hodně používá se zrychlené zřízení a „comfort letter“ – útěšný dopis. Přesto jsou časté dohody o ceně společně s rozdělením odbytišť.

Poslední velké případy:

velcí výrobci léků a vitamínů

papírenské firmy

ceny letenek v osobní dopravě

1999/2000 dohoda mezi obchodními bankami (výměny eur), totéž dělali pravděpodobně rakouské obchodní banky

ceny poštovních služeb (část trhu, kterou neřídí stát)

Veřejné podpory – podpory ze státního rozpočtu nebo komunálních rozpočtů nejsou povoleny. Existují výjimky, vymezené akty. Povoleny jsou podpory sociální povahy, individuálně poskytované z důvodu sociální potřeby. A podpory na náhradu škod způsobených přírodními pohromami. Podpory poskytované spolkovým zemím z bývalého východního Německa (brzo už nebudou). U některých podpor je potřeba souhlas Rady: pokud pomáhají velmi chudým regionům, přispívají významnému projektu evropského zájmu, odstraňují vážnou poruchu v hospodářství daného státu, usnadňují rozvoj některých oblastí (např. střední a malé podnikání), nebo pomáhají kultuře a zachování kulturního dědictví.

Přístup k veřejným zakázkám – ČR má s tímto velké problémy. Dříve byl i špatný zákon o veřejných zakázkách. Od 2 mil. Kč musí být veřejná soutěž, konkurz. Důvod: veřejné zakázky jsou velmi lukrativní (cena, bezrizikovost).

Ochrana před dumpingovými cenami – Firmy podávají stížnosti do Bruselu, pak se zahájí statistické poměňování ceny normální (cena srovnatelného zboží na domácím trhu dovozce) a ceny vývozní (dovozní), tak která ohrožuje podnikatele v EU. Pokud dovozce nezvýší svou cenu, musí alespoň sloužit stanovenou kaucí (která by mohla připadnout úspěšnému stěžovateli).

Pokuty mohou být až 10% obrátu za uplynulý kalendářní rok firmy.

V ČR máme Úřad na ochranu hospodářské soutěže, žádný „antimonopolní úřad“ jak píše novináři. Sídlí v Brně.

7.2. Regionální a strukturální politika

V 50. a 60. letech nebyly tyto aktivity potřeba, od 70. let bylo potřeba řešit následky krize a více podporovat sociální politiku. Od 1975 Evropský fond regionálního rozvoje. Ve druhé polovině 80. let se připravoval společný trh, proto byla hrozba, že vzniknou velké regionální problémy (protože některé oblasti nebudou schopné čelit konkurenci).

1989 – Komise prosadila velký přesun prostředků z jiných oblastí do oblastí (zemědělství) regionální a strukturální politiky. Podpory se dávají jen pokud se na nich částečně podílí daná země.

Základní principy

- **Koncentrace** – orientace především na cíle
- **Partnerství** – spolupracuje EU, členský stát, regionální instituce a adresát podpory
- **Programování** – dlouhodobá provázanost projektů, aby nemohly být předkládány stejné projekty vícekrát (z titulu různých cílů)
- **Adicionality** – vyžaduje se 50% finanční spoluúčast adresáta projektu, členského státu. Což může způsobovat velké výdaje pro státní rozpočet a velké deficity
- **Monitorování** – a vyhodnocování

Regionální a strukturální cíle v 90. letech

- **Podpora rozvoje zaostalých regionů** – spotřebuje nejvíce prostředků. Pokud má region méně než 75% průměru ekonomické úrovně v EU, pak může žádat podporu na regionální úrovni. Měří se pomocí HDP přes paritou kupní síly. Hlavně ve Španělsku.
- **Pomoc regionů se zaostalým průmyslem** – týká se i bohatých zemí (těžební, ocelářský, textilní průmysl).
- **Podpora řešení nezaměstnanosti** – mladých a dlouhodobě nezaměstnaných
- **Podpora řešení nezaměstnanosti v průmyslu** – strukturální nezaměstnanost
- **Podpora rozvoje venkova** – strukturální změny a nezaměstnanost
- **Pomoc oblastem s řídkým osídlením** – 8 a méně obyvatel na čtvereční kilometr, týká se hlavně severovýchodních zemí

Strukturální cíle od roku 2000

- **Pomoc zaostalým oblastem** – hranice 75% průměru zůstala, může klesnout
- **Hospodářská a strukturální restrukturalizace**
- **Strategie rozvoje lidských zdrojů** – už se nerozlišuje nezaměstnanost mladých, v průmyslu, v zemědělství.

Statistické rámcové jednotky NUTS

NUTS I – velká oblast státu nad 2 mil. obyvatel nebo celý stát
NUTS II – 3-10 tisíc km² , 0,5 – 2 mil. obyvatel.
NUTS III – kraj, okres
NUTS IV – okres, mikroregion
NUTS V – obec

Jsou plánované změny hranic počtu obyvatel. Nejdůležitější jsou NUTS II. Státy si chtějí NUTS stanovit, aby to pro ně bylo výhodné. NUTS II mívají v praxi 1-2 miliony obyvatel.

V ČR máme 8 NUTS II, celkem bylo v EU do rozšíření 213.

Regionální politika spotřebuje 37% z rozpočtu EU.

Fondy pro regionální a strukturální politiku

- **Evropský fond regionálního rozvoje** – od roku 1975, pokrývá většinu regionální politiky
- **Evropský Sociální fond** – nejstarší (od 1960), pokrývá 30% potřeb politiky
- **Evropský zemědělský záruční a usměrňovací fond**
- **Finanční nástroj pro rybolov**
- **Fond soudržnosti (Kohezní fond)** – vznikl v souvislosti s přípravou evropské měnové unie. Na ochranu slabších zemí při snahách o dodržení konvergenčních kritérií. V té době: Irsko, Řecko, Portugalsko a Španělsko. Nevyžadovala se spoluúčasť. Prostředky se smí použít pouze na infrastrukturu a životní prostředí.

7. přednáška

7.3. Vědecko-výzkumná politika

mladší politika, dříve na úrovni euroatomu a ...

V 70. letech bylo zřejmé, že Západní Evropa má skluz za USA a Japonskem v některých oborech, proto byla více podporována věda.

Od roku 1983 vznikl dosud trvající systém **rámcových programů** – teď běží šestý pětiletý program. Ve skutečnosti jsou čtyřleté – poslední rok jednoho je prvním rokem dalšího programu.

Řadí se mezi podporované politiky, mezi sdílené moc nepatří, ale je finančně dost podporovaná (vůči jiným politikám).

Koordinuje se finanční podpora, koordinují se výstupy z vědy a sdílejí se poznatky. Spolupracuje se i se zeměmi mimo EU.

První programy byly orientovány na informace, energetiku, jemné strojírenství. Poslední rámcový program (2002-2006) se nejvíce zaměřuje na genetiku, lékařství, biotechnologii, nanotechnologie, informatiku, inteligentní materiály, výzkum vesmíru, začíná podporovat i ekonomii a společenské vědy (to je nové oproti minulým programům).

Spojené státy vydávají na vědu a výzkum 3% HDP, v Evropě je to pouze kolem 2% (Finsko a Švédsko dávají více než 3% - Finsko-veřejné investice, Švédsko-

soukromé). Česká republika 1,3% HDP, z nových členů EU dává víc pouze Slovinsko. Např. Rakousko a Portugalsko jsou na tom stejně nebo hůře co se týče výdajů na vědu (%HDP).

7.4. Ochrana životního prostředí

Řadí se mezi sdílené politiky. Poměrně hodně financovaná politika. Na program se tato politika dostala, až když byli problémy – v 70. letech se znečištěním moře, vzduchu... Na začátku 70. let byly formulovány obecně platné zásady ochrany životního prostředí a akční programy ochrany životního prostředí.

Zásady ochrany životního prostředí

princip předběžné opatrnosti
princip prevence
princip „znečišťovatel platí“
princip spolupráce
princip subsidiarity
princip partnerství (spoluúčast na financování)

Akční programy ochrany životního prostředí.

také se překrývají o rok
2002-2010 – aktuální program
Zaměřuje se na:

- klimatické změny,
- příroda a biodiverzita (zachování rozmanitosti druhů)
- životní prostředí ve vztahu ke zdraví a kvalitě života
- šetření přírodních zdrojů a likvidace odpadů

7.5. Rozvojová politika

nebude v testu
podpora chudých zemí, hlavně AKT,
někdy není považována za samostatnou politiku, jen z části je financována z rozpočtu EU, někdy z vnější politiky nebo Evropského investičního fondu.
Od Lomeských dohod EU pomáhá pomocí obchodu, přímé podpory, spolupráce.

7.6. Průmyslová politika

nebude v testu
překrývá se se strukturální a regionální politikou. Není to samostatná politika

7.7. Sociální politika

Dlouho patřila do poslední skupiny – opatrně podporovaných. Od Amsterdamské smlouvy je silně koordinována až sdílená.
Týká se důchodových systémů a nezaměstnanosti. Jsou velké rozdíly, jak se k sociální politice staví jednotlivé země, není shoda.
VB i Německo by nechtěli příliš koordinace a sdílení.
Byla zmíněna stručně už v Římských smlouvách. V 60. letech nebyly takové sociální problémy, aby se to muselo koordinovaně řešit. V 70. letech začaly být problémy se sociálními systémy, ale zase nebyla ochota koordinovat se. V 80. letech byl radikální

obrat – připravoval se vnitřní trh, byly obavy ze sociálního kolapsu – chudá prostředí budou ohrožena konkurencí z bohatých zemí → bankrotы → nezaměstnanost.

1989 – Charta sociálních práv – možnost pracovat ve všech zemích EU, nárok na spravedlivou mzdu, nárok na důchod a podporu...

Charta měla být začleněna do Maastrichtské smlouvy – primární legislativy, ale nedošlo k tomu, byla proti konzervativní VB. Po nástupu Blaira VB umožnila regulérně zpracovat Chartu do primární legislativy.

Strategie 4 pilířů sociální politiky

- Nová podnikatelská kultura – usnadnění zakládání firem, rozvinutí trhu rizikového kapitálu, úprava daňových systémů
- Nová kultura zaměstnanosti – dlouhodobá nezaměstnanost, nezaměstnanost mladých
- Nová kultura adaptability – modernizace organizace práce, adaptabilita podniků (včetně rozvojových investic)
- Nová kultura rovných příležitostí – pro muže i ženy, různé menšiny... sladění rodinného a pracovního života návratu do zaměstnání

7.8. Ochrana spotřebitele

Pouze podporovaná, ale souvisí s vnitřním trhem (sdílená politika)

Už od začátku zdravotní a bezpečnostní normy. Od doby vnitřního trhu nabyla ochrana spotřebitele většího významu → jednota, systém zásad

Základní prvky politiky ochrany spotřebitele

- Ochrana zdraví a bezpečnosti
- Ochrana ekonomických zájmů (spotřebitel nesmí být poškozován cenou)
- Nárok na pravdivé informace
- Právní ochrana – existuje legislativa, která umožňuje spotřebiteli si stěžovat, pokud je poškozen

Na tuto politiku se z unijního rozpočtu vydává velmi málo, je placena hlavně z rozpočtů členských států.

7.9. Politika vzdělávání

Podpora vzdělávání a školství pomocí podpory výzkumných pracovišť na školách, výměna zkušeností, podpora distančního vzdělávání, výměnné stáže SŠ a VŠ, financování semestrálních pobytů...

Dostává málo prostředků, ale více než kultura, zdravotnictví

7.10. Kulturní politika

Jen koordinace a malá finanční podpora

Výměna, ale zároveň ochrany národní identity. Ochrana evropských kulturních kořenů (je to jedna z oblastí, kde má Evropa velké přednosti a výjimečnost). Ochrana památek.

7.11. Zdravotní politika

Také jen podporovaná politika. Sběrání a výměna poznatků z oblasti lékařství. Aktuální program se zaměřuje proti spotřebě tabáku, rakovině, aids, drogám, doping, alkoholu, nezdravé potravě.

8. Rozpočet EU

Původně jen příspěvky podle velikosti HNP – **příspěvková éra** – přispívalo se, když to bylo zapotřebí.

Od 70. let (1970) – **system vlastních zdrojů**

Rozpočet EU je jiný než rozpočty států

- Je jednodušší, méně strukturovaný
- Nesestavuje se na 1 rok, ale na 7 let (dříve 5 let) – tzv. rozpočtový rámec - aktuální: 2000-2006. Roční rozpočet se odvozuje od rámce
- Rozpočet nesmí být deficitní, obvykle bývá přebytková

Rozpočtové zásady

- Jednota – všechny příjmové i výdajové položky musí být v jednom dokumentu – rozpočtovém rámci
- Každoročnost – musí být upřesněn na rok od ledna do prosince
- Vyrovnanost – nesmí být deficitní
- Nepřirazenost – příjmy rozpočtu nesmí být apriori přiřazeny nějakému účelu
- Přesně stanovení – v jednoročním rozpisu musí být výdajové položky jednoznačně rozděleny na jednotlivé účely. Po schválení se už nesmí měnit.

Členění

- horizontální – podle institucí
- vertikální – podle příjmových a výdajových položek.

8.1. Vznik rozpočtu

složitě schvalování

Rada schvaluje rozpočtový rámec.

Při přípravě rozpočtu na rok je hlavní Komise.

Návrh projednává rada – musí to stihnout do konce září. Od října do konce roku trvají složitá jednání v Parlamentu a Radě. Rada a Parlament posuzují návrh, v obou institucích probíhají dvě čtení. Mezi institucemi probíhají smírčí řízení. V Parlamentu se schvaluje konečné znění rozpočtu.

Výdaje jsou povinné a nepovinné – povinné jsou definovány v primární legislativě (poslední mezivládní smlouva) **è** proto nemůže být opomenut, musí být zařazen. Nepovinné položky přidává Rada.

U nepovinných položek musí Rada respektovat slovo Parlamentu. U povinných položek má hlavní slovo Parlament. Když se Parlamentu nepodaří prosadit výši jednotlivých nepovinných položek, může odmítnout celý rozpočet.

Pokud není rozpočet schválen, používá se rozpočtové provizorium.

8.2. Příjmové položky rozpočtu

- Zemědělské dovozní dávky - minimum
- Dávky z cukru
- Celní položky
- **DPH** – 33-36% příjmů rozpočtu
- **Příspěvek z HNP** (pro dorovnání potřeb rozpočtu) – přes 40% příjmů rozpočtu

část těchto položek odvádějí jednotlivé státy do rozpočtu EU (z DPH 1%, pak 1,4% dnes zase 1%) Od 2005 se bude odvádět jen 0,5% DPH

Byl stanoven strop vlastních zdrojů na 1,27 HNP všech Unijních zemí.

8. přednáška

8.3. Výdajové položky rozpočtu

8 hlav výdajových položek, % z roku 2004

Celková částka nad 100 mld. EUR.

- **Zemědělství 43%**
 - Společná zemědělská politika
 - Rozvoj venkova
- **Strukturální operace 37%**
 - Strukturální fondy
 - Fond soudržnosti
- **Vnitřní politiky 7-8%**
 - Infrastruktura
 - Doprava
 - Životní prostředí
 - Energetika
 - Vnitřní trh
- **Vnější vztahy 5%**
 - Obchodní politika s rozvojovými zeměmi
 - Vojenské a bezpečnostní záležitosti
- **Administrativa 4,5%** (nejvíce spotřebuje Komise)
- **Rezervy**
 - Měnové (od 2003 nejsou, fungují rezervy Evropské CB)
 - Rezervy naléhavé pomoci (na katastrofy)
 - Garanční rezervy (na zadluženost vůči třetím zemím)
- **Předvstupní pomoc**
 - Zemědělství
 - Předvstupní strukturální nástroj – ISPA
 - Phare
 - Čerpají i členské země (dobíhající i nové projekty)
 - Nejvíce dostává Bulharsko, Rumunsko a Turecko
- **Výdaje na rozšíření**
 - Zemědělství

- Strukturální operace
- Vnitřní politiky
- Administrativa
- Rozpočtové kompenzace – všech 10 nových členů těží ze „Zvláštního nástroje pro paušální hotovostní toky.“ Přímá hotovostní platba do rozpočtu – dostanou zpátky peníze, aby nebyli čistými plátcí. + Dočasné rozpočtové kompenzace (pro bohatší země včetně ČR, protože nejsou dost chudé, aby měli nárok na jiné podpory) ⇒ ČR bude nepatrně více dostávat než dávat.

Strop vlastních zdrojů 1,24% HND. Reálně se čerpá méně: 1,14%.

1995: na příjmech se podíleli hlavně:

Německo 65,7%

Velká Británie 15,7%

Na výdajích nejvíce Španělsko

8.4. Čistí příjemci

Řecko, Portugalsko, Irsko, Španělsko (částečně i Dánsko a Belgie – 1995)

Od roku 2002 stále: Řecko, Portugalsko, Irsko, Španělsko

Ostatní země jsou čistými plátcí - hlavně: Švédsko, Nizozemí, Lucembursko, Rakousko, Velká Británie.

„Platby na Británii“ – náhrada pro VB, doplácí na to ostatní země.

8.5. Příští rozpočtový rámec

Navrhují se odvody z dalších daní: z příjmu fyzických a právnických osob. Výběr by ale mohl být nákladnější než příjem.

Snížení stropu vlastních zdrojů – bohaté země navrhují 1% HND. Komise to nechce. Chce alespoň 1,14%.

Komise navrhuje: přes 50% má jít na strukturální operace, méně než 30% na zemědělství, více peněz na vědu a výzkum. Pravděpodobně to neprojde.

9. Vnitřní trh EU

Čtyři svobody: volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a osob v rámci EHS.

Motivace: ambice řešit problémy a podpořit růst. Do té doby fungovala celní unie. Ta ale umožňovala nové cesty protekcionismu – různé normy.

V 70. letech vzrostla nezaměstnanost, ani oživení ekonomiky ji v 80. letech v některých oborech nesnížilo.

1985 – Zelená kniha, Bílá kniha k vybudování vnitřního trhu, mě být vybudován do roku 1992. Bílá kniha – konkrétní procedury a cíle.

Primární legislativa: jednotný evropský akt (1985 podepsán, 1987 ratifikován)

Vnitřní trh je výhodný pro velké země a velké firmy, proto jim nevadí, že jsou čistými plátcí do rozpočtu.

9.1. Principy vnitřního trhu

Volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a osob

9.1.1. Zboží

Odstranění fyzických, technických a daňových překážek..

Definitivní zrušení fyzických kontrol na hranicích. Kontroly byly přeneseny do vnitrozemí a zrychlení překračování hranic.

Euro-normy – vysoké nároky na zboží, aby byly akceptovatelné na trhu dalších zemí v EU, možnost protekcionismu. Kvůli vnitřnímu trhu se místo norem používá Princip nejmenšího společného jmenovatele – minimální seznam nároků, které musí typ zboží splňovat, konkrétní normy si vytváří státy.

Rozdílné výše sazeb DPH byly překážkou volného obchodu a regulace a normalizace těchto sazeb. Spotřební daně si ale každá země stanovuje sama. Nebylo dosažení jednotných sazeb DPH – jen interval: 15-25%, v žádném případě nesmí být nižší než 15%. Snížené sazby (pro problémová a sociálně citlivé) mohou být: větší než 5% (5-17%). Někdy i super-redukovaná sazba – je nižší. Existuje i dočasně snížená sazba. Francie si prosadila mimořádně nízké sazby pro restaurace.

U spotřebních daní se platí daň v zemi spotřeby. U DPH by mělo být užito sazby DPH země původu. Dříve se používala sazba země určení – musela se daň vracet a počítat novou daň (složitě, daňové úniky). Pokud si výrobky kupuje finální spotřebitel, platí podle sazby země původu. Pokud výrobky nakupuje obchodník, platí přechodný stav – daň se stále vrací a platí znova.

9.1.2. Služby

Dodnes je více překážek než u zboží. Velká část služeb se týká malých živnostníků, kteří jsou ohrožení, státy se je snaží chránit. Řemesla, poradenství, reklama. Země vyžadují plnění některých dodatečných podmínek: vlastnictví nemovitosti...

Energetika, telekomunikace a pošty – odvětví, které mají státy právo a zájem regulovat cenově a daňově, proto nejde liberalizovat. U některých služeb se snaží státy omezovat liberalizaci ve prospěch regionu.

Na nové členské země se liberalizace nevztahuje a nebude vztahovat ještě asi 3-5 let.

9.1.3. Kapitál

V 90. letech se liberalizoval pohyb kapitálu – všechny firmy nabízející finanční služby mohou podnikat ve všech zemích za stejných podmínek. Přesto i po roce 1992 zůstaly problémy s pojištěním vkladů a bankovními dohledy. Další problém: platí se daně z úroků, na daně má nárok domovská země depozitorů.

9.1.4. Osoby

Shenghenské dohody – nejdůležitější z roku 1990. Členem není VB a Irsko. Členem jsou severské státy a Island, včetně Norska (které není v EU).

- Jednotný způsob odbavování osob z třetích zemí
- Úplné uvolnění přechodu vnitřních hranic
- Harmonizace podmínek pro udělování víz a azylu
- Společné sledování podezřelých osob

Nejpozději do roku 2007 by se měly propojit informační systémy pro odbavování.

Nejen pohyb, ale i nárok na sociální dávky v zemi, kde pracují, nárok na dávky ze zdravotního pojištění, důchod, uznávání kvalifikace. Noví členové jsou znevýhodněni, různě dlouhá přechodná období. Pro ČR je omezení maximálně 5 let – pro udělování pracovních povolení. VB nevyžaduje pracovní povolení, pouze registraci, má omezení na lhůtu po níž se přiznávají sociální dávky. Irsko nevyžaduje ani registraci, ale má ještě delší lhůtu na sociální dávky. Švédsko nemá omezení.

9.2. Přímé daně

Země nikdy nechtěli společnou daňovou politiku, hlavně pro zdaňování firem. Rozdílné modely fiskální politiky. Irsko má už mnoho let extrémně nízké daně z příjmu – pod 15%, proto vadilo ostatním zemím. I Německo začalo snižovat daně – kvůli recesi. Nové země měli z pohledu starých členů velmi nízké daně z příjmu firem. I Rumunsko a Bulharsko mají nízké daně – jen 16%. Staré členské státy mají daně v průměru 30%.

Hodně nových členů má nižší daně než my, ale my máme tolik odpočitatelných položek, že naše daně nejsou tak vysoké.

10. Evropská hospodářská a měnová unie

EMU – Economy and Monetary Union

HMU – Hospodářská a měnová unie.

E není Evropská. Někdy se proto používá EEMU, EHMU

Na začátku 70. let byly pokusy o stabilizaci kurzů. Od konce 70. let Evropský měnový systém (ERMS), ten skončil v době kdy byla dovršena koncepce EMU.

Konec 80. let – plně probíhá budování vnitřního trhu. Země se shodly na tom, že je potřeba stabilizovat kurzy, zamezení přenášení inflace, stabilní úrokové prostředí. Uvažovalo se o zafixování kurzů a postupně se dopracovat ke společné měně. Společná měna je riskantní z hlediska fiskálních důsledků a z hlediska hospodářské politiky – CB pak nebudou moci zasahovat měnovou politikou.

10.1. První etapa

V polovině roku 1990 formálně začala EMU, první etapa trvala do konce roku 1993

Pracovalo se na tom, jak zakotvit hospodářskou a měnovou politiku do Maastrichtské smlouvy.

1992 – Maastrichtská smlouva uložila povinnost zemím stát se členy EMU.

Během tohoto období se státy dohodli na **nominálních konvergenčních kritériích** – co musí splnit ten kdo se stane plnohodnotným členem EMU – fiskální a měnová kritéria – byly obavy, že až po plném zafixování kurzů ztratí své nástroje centrální banky, tím by se mohly nekontrolovaně rozjet nerovnováhy jednotlivých rozpočtů.

VB a Dánsko by sice mohli plnit požadavky, ale vymohli si že do EMU nevstoupí, nebudou-li chtít a nechtěli. Resp. nevstoupili do její třetí fáze – euro-zóny. Všichni členové EU jsou v EMU, ale někteří nejsou v euro-zóně. Švédsko také není v euro-zóně (vyžadovalo souhlas parlamentu a referenda, proto nejsou v euro-zóně).

Nominální konvergenční kritéria 1992

- Měnová
 - Nutnost být nejméně dva roky členem Evropského měnového systému – stabilizovaný kurz, dříve parita vůči ECU, úzký koridor. Stát nesměl sám devalvovat svoji měnu.
 - Stabilní a nízká inflace – spotřebitelských cen – nesmí být vyšší než o 1,5% než průměr tří států s nejnižší inflací.
 - Výše úrokových sazeb – průměrná výše dlouhodobých úrokových sazeb nesmí být vyšší než 2% nad průměrem 3 zemí s nejnižšími sazbami. Měřilo se ročně na sazbách pro 10 státní obligace.
- Fiskální
 - Deficit veřejných financí – nesmí překročit 3% HDP dané země. Někdy se píše „státních“ financí, ale správně je „veřejných“ financí.
 - Nakumulovaný veřejný dluh – nesmí překročit 60% HDP dané země.

Už na začátku bylo jasné, že řada zemí nesplní 60% kritérium – proto stačí, když prokáží sestupnou tendenci tohoto dluhu.

10.2. Druhá etapa 1994-1998

zabezpečovala se organizační a technická stránka vytvoření euro-zóny.

EMI ve Frankfurtu – tato instituce už neexistuje, místo ní je Evropská centrální banka.

Připravovala se rozsáhlá legislativa pro Evropskou CB.

1995 – prosinec – zasedání ER v Madridu, schválení názvu „euro“ a scénáře pro jeho zavedení.

1996 – EMI připravuje „Master plán“ pro zavedení jednotné měny, na který následně navazují národní plány na zavedení eura.

Problémy: 2/3 zemí měly vysokou inflaci a vysoké úrokové sazby. Německo ale prosadilo, že se nebudou kritéria změkčovat. Proto hodně klesaly inflace, země chtěly vstoupit.

Kumulovaný dluh v roce 1997 neplnila Belgie, Itálie a Řecko, ale měli sestupnou tendenci dluhu. Řecko neplnilo ani inflaci, deficit a úrokovou míru.

Itálie a Belgie mají dluh dodnes kolem 100% HDP. Ale mají ještě dost nezprivatizovaných firem, že by mohli rychle dluh snížit. ČR má dluh kolem 40% HDP, ale nemá už co prodávat.

10. přednáška

10.2.1. *Pakt stability a růstu*

S měnovými kritérii se nečekali problémy s fiskálními ano. Proto byla prosazena pojistka:

1997 – Amsterdam – Smlouva Pakt stability a růstu. Vstoupil v platnost 1.1. 1999 – pod hrozbou sankcí vyžadoval plnění kritérií, aby se země více nezadlužovali (3% hranice)

Členské země se zavazují ho plnit ve chvíli, kdy se 11 zemí stalo členem euro-zóny. 3% schodek veřejných financí se směl překročit, jen ve velmi obtížné hospodářské situaci:

- pokud je pokles HDP větší než 2% (recese), je schodek prohlášen za mimořádný a země není sankcionována.
- Pokud je schodek mezi 0,75 a 2% - pak se posuzuje, zda jde o schodek mimořádný nebo nadměrný. Pokud je rozhodnuto, že je schodek nadměrný, je způsoben ne recesí ale nedisciplinovaností – pak můžou uvalit sankce
- Pokud je pokles HDP menší než 0,75%, pak je schodek vždy nadměrný → sankce – až 0,5% HDP dané země – skládá se jako kauce ECB, pokud se do roka země nepolepší, kauce propadne – stane se z ní pokuta.

Sankce ještě nebyly použity.

Od roku 2002 se začaly šířit vyšší schodky – Německo, Francie, Nizozemí, dříve už Portugalsko (2001 přes 4%). Provinilé země dostávali pouze výhrušné dopisy, že dostanou pokutu, ale nikdy ji nedostali. Báli se dát pokutu Portugalsku, protože by ji pak museli dostat i ostatní velké země.

V březnu 2005 byl revidován – nejdřív to vypadalo, že bude úplně zrušen. Evropská Rada se dohodla: Pakt stability a růstu trvá, státy mají respektovat svoji povinnost, že jejich schodky veřejných financí nesmí překročit 3% HDP. Změna byla v tom, že se rozšířily omluvy, při kterých ještě neplatí sankce. Stačí jakýkoli pokles HDP nebo i další důvody (vágní vymezení) – např. investice do mezinárodní pomoci, zvýšené výdaje na obranu, na vědu, na zaměstnanost, na reformy (penzijní reforma omlouvá zemi na 5 let).

Disciplinovaným zemím se toto změkčení nelíbí (protože se lze vymlouvat na cokoli).

10.3. *Třetí etapa I – od 1.1. 1999*

Zavedení bezhotovostního eura – fixace národních měn na euro (pevně stanovené kurzy)

2000 – Červen - Řecko bylo schváleno jako člen euro-zóny od počátku roku 2001. (Řecko tehdy falšovalo statistiky, neplnilo kritéria, ale stejně se stalo členem)

1995 – bylo rozhodnuto o názvu „euro“

1996 – konkurz na grafické zpracování bankovek i mincí

30. 8. 2001 – ECB zveřejnila ochranné prvky euro-bankovek

1. 9. 2001 – frontloading – předzásobení obchodních bank eurem

1. 12. 2001 – subfrontloading – předzásobení obchodů eurem

15. 12. 2001 – zahájení prodeje speciálních balení euro-mincí obyvatelstvu (tzv. startovní sady)

Při zavádění eura se prohlašovalo, že je nefalšovatelné, ale není to pravda, falšuje se hodně – hlavně bankovky, počet falzifikátů stoupá.

Bankovky: 7 druhů bankovek

5 – antika

10 – románský sloh

20 – gotický sloh

50 – renesanční

...

Žádný motiv na bankovce nesmí připomínat symbol žádné země – na jedné straně jsou okna, na druhé straně mosty (nekonkrétní).

10.4. Třetí etapa II – od 1.1. 2002

Začíná hotovostní oběh eura

Od roku 2002 se bankovky a mince staly oficiálním platidlem 12 zemí EU

leden-únor 2002 – souběžná existence eura a národních měn.

Do 31. března bylo možné měnit jakékoli mince a bankovky u jakékoli pobočky CB. Stále lze ale ještě měnit v centrále CB.

10.5. Evropská CB

vznikla v polovině roku 1998

subjekt evropského systému centrálních bank

existují národní CB, ale tvoří systém.

Sídlí ve Frankfurtu nad Mohanem.

Asi jen 1100 stálých zaměstnanců, protože analytická a statistická činnost se odehrává v národních CB.

10.5.1. Výbor ředitelů

Vede jí „board of directors“ – 6 odborníků – prezident, viceprezident a 4 odborní ředitelé. Něco jako Bankovní rada. Funkční období je různé, nejdéle tam je prezident (jako guvernér) – neopakovatelné období 8 let. Viceprezident na 4 roky. Čtyři další mají období od 5 do 8 let.

10.5.2. Rada ECB

= Výbor ředitelů (6 lidí)

+ guvernéři CB členských zemí (12 lidí)

Rozhoduje prostou většinou, každý má jeden hlas, schází se jednou za 14 dní nebo i častěji.

Nejkompetentnější rozhodovací orgán ECB, nastavuje inflační cíl, emise eura, schvaluje výroční zprávy, inflační zprávy...

Zasedání Rady ECB se může účastnit i někdo jiný (např. komisař...) ale nemá hlasovací právo.

10.5.3. Generální rada ECB

12 guvernérů + guvernéři národních bank zemí EU které nejsou v euro-zóně (Brit, Dán a Švéd + dalších 10 guvernérů nových členů) + Prezident a viceprezident ECB. Generální rada má velký vliv.

10.5.4. Aktivita ECB

- udržování inflace ve stanovených mezích – stanovuje inflační strop (2%)
- nastavuje klíčovou úrokovou sazbu –
- pečuje o svůj kapitál (ten vznikl z úpisů vstupního kapitálu jednotlivých zemí – 25% Německo, upisovaly i 3 země, které nejsou v euro-zóně, postupně se zvýšil na 400-500 mld. eur)
 - operace na finančních trzích (termínované i promptní s měnami a CP)
 - stálé služby – poskytování úvěrů a depozitních služeb, nemohou je využívat národní CB nebo státní instituce. Jen pro soukromé instituce
 - péče o měnové rezervy – má právo požadovat aby národní CB udržovali rezervy na intervence ve prospěch eura

Po rozšíření na více než 15 už bude nepřijatelné aby měl každý jeden hlas. Bude se to muset rozlišit pomocí HDP země a na podílu na celkové měnové rozvaze. Nejvíce hlasů by mělo Německo, Itálie, Francie, Nizozemsko.

11. přednáška

10.6. Dopady zavedení Eura

11 států je členem euro-zóny přes 6 let, dvanácté je Řecko, je členem přes 4 roky. Od Eura se čekaly velké úspory, hlavně technické (kvůli konverzím), a zjednodušení, sblížení úrokových sazeb. Přesto není prokázáno, že se vrátili náklady na přechod na Euro (ale asi se to jednou vrátí). Euro se dobře obchoduje na mezinárodních trzích, získalo si důvěru. Předpokládalo se snížení bankovních poplatků, to se ale nekonalo (nebo se snížily, ale banky si to vynahradily jinak).

Očekávalo se také, že Euro podpoří investice ze zahraničí, vytvoří stabilní prostředí pro obchodníky a nízká míra nezaměstnanosti. 2001 krizové období – stagnace až recese (Japonsko, USA, euro-zóna). Japonsko a USA jsou už dva roky po překonání krize, Evropa má pořád problémy. Nezaměstnanost klesá pouze velmi pomalu (hlavně Španělsko, Řecko). Ke konvergenci moc nedochází, někdy je spíše divergence – prohlubování rozdílů mezi bohatými a chudými zeměmi. Milton Friedman prorokuje euro-zóně životnost deset až patnáct let.

Vnější rovnováha se výrazně nezhoršila, ale zhoršuje se vážně vnitřní rovnováha (zvyšují se nakumulované dluhy a roční schodky).

Inflace se zlepšila, lépe se kontroluje. To ale nemusí být Eurem – protože, když čtyři roky ekonomika moc neroste, není důvod k inflaci. A země EU, které rychle rostou mají naopak vysokou inflaci.

10.7. Kurz Eura k dalším měnám

Velké evropské země chtěly silnou, prestižní a důvěryhodnou měnu. Euro si ze začátku drželo dobrý kurz vůči dolaru, ale pak začalo klesat. Léto 2000 se Euro běžně obchodovalo za 85 centů USD, to se nelíbilo ani Spojeným státům (zhoršovalo jim to obchodní bilanci). Očekávala se intervence ECB, investoři měli strach z oslabování eura. První velká intervence ve prospěch eura: polovina září roku 2000, velmi masivní intervence, skupování velkého množství eura. Solidárně ji provedl i FED (americká CB), Britská banka a Japonská banka – jinak se tyto banky nemají rády, ale tehdy postupovali shodně, dohodli se na jeden den. Silné euro ale vydrželo jen týden a pak zase zesláblo na původní úroveň. Potom proběhly ještě dvě menší intervence (listopad 2000, únor 2001). Vývoj kurzu k USD a Jenu byl ovlivněn názorem obchodníků na budoucnost ekonomik euro-zóny. V polovině roku 2003 se trochu vzchopila ekonomika většiny zemí EU, pak začal vzestup vůči USD, který až na výjimky trvá dodnes. Euro je někdy až neúměrně silné – až 1,21 USD za Euro (výhodné pro americké bilance)

10.8. Vývoj úrokových sazeb

Na začátku byla ECB velmi opatrná, nastavila velmi vysokou klíčovou úrokovou sazbou (byl ekonomický růst a báli se inflace) tehdy: 3,7%. Postupně se sazba pomalu snižovala, aby se podpořil hospodářský růst, který se začal zpomalovat. V euro-zóně je klíčová sazba už přes dva roky na 2%, nelíbí se to podnikatelům, protože jsou „drahé peníze“ Náhodou má teď i ČR sazbu 2%.

Aktualizace 5. 5. 2005: ČR má teď klíčovou úrokovou sazbu (repo-sazbu) 1,75% a inflaci máme přes 2%, ta se snížením úrokové sazby zvýší.

V euro-zóně zůstává sazba na 2%

FED zvýšil klíčovou sazbu na 3% (a budou dále zvyšovat)

10.9. Další rozšiřování euro-zóny

EU má 25 členů (+ dva se chystají), ale členem euro-zóny je jen 12 zemí.

VB – plní všechny nominální konvergenční kritéria, přesto nechce být v euro-zóně. Není členem evropského měnového systému II.

Dánsko – od roku 1999 je členem evropského měnového systému II. Plní všechna kritéria. Občané v referendu odmítli euro, nepřipravuje se další referendum.

Švédsko – podnikatelé a vláda by chtěli euro, parlament už vstup do euro-zóny schválil, ale občané euro odmítli. Kritéria také plní.

Z nových členských jsou členem měnového systému Estonsko, Litva, Slovinsko – plní všechna nominální konvergenční kritéria s výjimkou inflace (malé problémy, ale zlepšují se, do přijetí eura by to vylepšili)

Předpokládá se:

2006 – Estonsko

2007 – Litva, Slovinsko, Kypr

2008 – Lotyšsko, Slovensko, Malta

2009 – Polsko, možná ČR (ČNB by chtěla vstup až 2010, vláda chce propagandisticky už 2009)

2010 – Maďarsko (zhoršilo se v nominálních kritériích, takže nemůže vstoupit tak brzo jak chtěli původně)

Aktualizace 5.5.2005:

Do EMS vstoupilo Lotyšsko a Malta a Kypr. 2007 se mohou stát členy euro-zóny z nových členů zůstávají mimo EMS jen země Visegrádské čtyřky

11. Příprava rozšíření EU do přijetí agendy 2000

Ve Střední a Východní Evropě byly velké recese v polovině 90. let.

11.1. Euro-dohody

asociační dohody – o hospodářské a politické spolupráci se zeměmi střední a východní Evropy. Uzavření těchto dohod není příslibem členství, ale očekává se to. Euro-dohody měly stejné znění, ale podepisovaly se v letech 1991-1993 (Polsko, ČSFR, ČR, Slovensko, Bulharsko, Rumunsko, Lotyšsko, Estonsko, Litva...).

Byl liberalizován obchod s průmyslovými výrobky, nerecipročně – přínosné pro střední a východní Evropu

Liberalizace obchodu se zemědělskými produkty, recipročně.

11.2. CEFTA

1992 – Podepsána dohoda CEFTA mezi ČR, Slovenskem, Maďarskem a Polskem. Později přistoupilo Slovinsko, Rumunsko, Bulharsko.

Od roku 1999 se obnovily a trvají aktivity Vyszegrádské čtyřky (V4).

V první polovině 90. let se dostalo několik zemí regionu z recese:

1993 - Polsko

1994 - ČR, Maďarsko, Slovinsko

1995-1996 Velká konjunktura ČR

Tento vzestup podpořil dohody o vstupu do EU.

11.3. Kodaňská kritéria

1993 – Summit v Kodani – definovala se Kodaňská kritéria, která musí splnit země, která se chce stát členem EU. Platí i pro země, které chtějí vstoupit teď.

Politické i ekonomické podmínky, povinnost přijímat akty [aky kominotér].

- Kritérium existence tržního hospodářství
 - země musela prokázat, že rovnováhy mezi poptávkou a nabídkou je dosahováno na trhu, ne byrokraticky
 - volná vstup na trh a odchod z něho – snadné založit firmu, možný bankrot
 - možnost privatizace, možnost uplatňování vlastnických práv
 - legislativa na ochranu hospodářské soutěže
 - musí fungovat obchodní bankovníctví a finanční trh
 - ekonomika musí být stabilní (inflace, růst, nezaměstnanost)
- Schopnost obstát v konkurenčním prostředí EU
 - sledovala se dosahování rovnováhy poptávky a nabídky (kryje se s předchozím bodem)
 - zda ekonomika disponuje dostatečným měnovým, lidským a finančním kapitálem
 - vágní vymezení

11.4. Summity 1994-1995

1994 – Essen, Korfu

1995 - Cannes

Řešilo se, co je potřeba podniknout pro vstup, oboustranně – reforma zemědělství, modernizace institucí (týkalo se i bruselských institucí)

11.5. Podávání oficiálních přihlášek

V polovině 90. let

Polsko – 1994

Maďarsko – 1994

Pobaltí – 1995

ČR, Slovinsko – 1996

...

11.6. Reakce Bruselu

Summit v Madridu 1995 – zadala úkol Komisi, aby vypracovala konkrétní materiál, který by hodnotil politickou a ekonomickou situaci v uchazečských zemích.

12. Vývoj integrace od roku 1997 do současnosti

12.1. Agenda 2000

Materiál byl dokončen v roce 1997.

Byla přetlumočena toho, co se vymyslelo na summitech v Essenu, Korfu a Cannes
Velmi zmatená struktura tohoto dokumentu.

Byly přiloženy konkrétní zprávy toho, jak si uchazečské země vedou – posudky.
Dodržování kritérií, návrhy, co zlepšit

1998 – První vlna přístupových jednání: ČR, Slovinsko, Maďarsko, Polsko, Estonsko

Od roku 1998 se každoročně v listopadu předkládají hodnotící zprávy (100-120 stran) – hodnocení ekonomiky a politiky. Na základě

2000 – do vyjednávání se zapojil celý zbytek uchazečských zemí. Rozhovory s Tureckem byly odloženy kvůli politické situaci.

12.2. Amsterdamská smlouva 1997

Týkala se UE 15

změny v EU v oblasti rozhodování EU15, spolurozhodování Parlamentu, kvalifikovaná většina v Radě, převod sociální politiky do kategorie koordinace, převod některých oblastí z 3. pilíře do 1. (hlavně pohyb osob)
Nevyřešila institucionální změny s ohledem na rozšíření.

12. přednáška

12.3. Vstup nových členů

- prosinec 2002 Kodaň – souhlas Evropské rady se vstupem 10 zemí
- duben 2003 Athény – podepsány přístupové smlouvy
- červen 2003 návrh reformy EU od Konventu (základ návrhu ústavní smlouvy)
- do září 2003 proběhla referenda v přistupujících zemích (kromě Kypru, který se bál, jak by to dopadlo – vzdal se práva na referendum)
- listopad 2003 – všechny přistupující země musely podepsat dohodu o EHP (Evropském hospodářském prostoru)
- do 1. května 2004 ratifikace smlouvy o rozšíření v zemích EU. Všechny parlamenty starých členských zemí to schválily.
- 1. května 2004 – vstup 10 zemí do EU

13. Rozšíření v budoucnu

13.1. Bulharsko a Rumunsko

Ochranná klauzule – pojistka EU pro případ, že by nechtěla přijmout země
S ekonomickou situací je EU spokojena, ale má výhrady k politice:

- Bulharsko – organizovaný zločin, terorismus
- Rumunsko – korupce, netransparentnost

13.2. Kypr

za člena EU je uznávána pouze řecká část Kypru.

13.3. Turecko

podle odhadů do 2015

podepsalo přístupovou smlouvu už na začátku 60. let
od let 1974, 1984 se jednání zadrhla

Jeho vstup představuje velkou ekonomickou zátěž pro EU. Politicky je ale žádoucí.

13.4. Další kandidáti – dlouhodobé vize

Chorvatsko (je v současnosti odmítáno kvůli nevydávání zločinců)

Ukrajiny

Moldavsko

Gruzie

Izrael

14. Evropská ústava

Čtyři části

- instituce
- zapracování listiny základních práv
- klasifikace a podoba jednotlivých politik
- formální záležitosti

K 5. 5. 2005: 6 zemí už návrh schválilo, zbytek ještě ne. Jen ve Španělsku proběhlo referendum (poměřovaly se hlasy pro a proti těm, kteří se dostavili). Jinde hlasovali jen parlamenty.

Na konci května 2005 proběhne referendum ve Francii. Potom ve Velké Británii. U ČR a Německa není ještě jasné jestli bude referendum nebo hlasování parlamentem.